

روند تولیدات علمی در حوزه اخلاق پرستاری

محمد مهدی رجبی^{*۱}

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد گروه پرستاری کودکان و مراقبت های ویژه نوزادان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

Journal of Education and Ethics in Nursing, Vol.12, No.1&2, Spring & Summer 2023

چکیده:

مقدمه: اخلاق، یکی از حوزه های مهم، در حرفه پرستاری است. پیشرفت در این زمینه، مستلزم اجرای پژوهش های علمی می باشد، که سبب ارتقای کیفیت مراقبت های پرستاری و جلب رضایت مددجویان می شود. این پژوهش، با هدف بررسی روند تولیدات علمی، در حوزه اخلاق پرستاری، انجام شده است؛ چنان که از این طریق، پژوهشگران مبتدی با موضوعات علمی در این حیطه، آشنا گردند.

روش کار: این پژوهش، با استفاده از علم سنجی و ترسیم نقشه تحلیل کتاب سنجی، بر روی ۲۹۵۷ عدد از مدارک علمی منتشر شده، در پایگاه داده Web of Science، در حیطه اخلاق پرستاری، انجام شد. جستجو بدون محدودیت زمانی و با استفاده از کلیدواژه های nursing و ethics، در موضوع مقالات انجام شد.

یافته ها: بیشترین تعداد مدارک علمی مربوط به (۲۰۲۲)، با ۲۹۷ مقاله بود. بیشتر مدارک علمی در این زمینه، به صورت مقاله پژوهشی اصلی، بوده است. کشور آمریکا، بیشترین تولیدات علمی را داشت. روند تحول واژه های کلیدی مدارک علمی، نشان می دهد که موضوع پژوهش ها در ابتدا، بر شناسایی ماهیت اخلاق پرستاری، تأکید داشت؛ سپس به سمت ارزیابی پرستاران، از نظر اخلاق پرستاری و راه های ارتقای آن تحول یافت. در حال حاضر، مطالعات با استفاده از اخلاق پرستاری در عمل و مشکلات آن متمرکز هستند.

نتیجه گیری: مسیر صعودی تولیدات علمی، در حوزه اخلاق پرستاری، در دو دهه اخیر نشان می دهد که این حیطه، مورد استقبال پژوهشگران است. شناسایی چالش های اخلاقی جدید و ارائه راهکار برای آن ها، از موضوعات پرتکرار در سال های اخیر می باشد که پیشنهاد می شود، محققان به پژوهش درباره آن ها بپردازند.

واژگان کلیدی: پرستاری، اخلاق پرستاری، کتاب سنجی، علم سنجی

J Educ Ethics Nurs 2023; 12(1&2):31-45

مقدمه

زمان، امکانات و منابع موجود، به مرور زمان باعث از بین رفتن حساسیت اخلاقی در میان پرستاران می شود؛ از این جهت آن ها ممکن است، در ارائه مراقبت ها به شکل اخلاقی، دچار چالش های متعددی گردند [۲، ۳]. برای پرستاران، مقابله و سازگاری با بعد اخلاقی مراقبت، بسیار دشوار است. بیشتر پرستاران نمی توانند، بر اساس ارزش ها و هنجارهای شخصی خود در محیط حرفه ای عمل کنند و یا ممکن است اخلاق حرفه ای، با اعتقادات و اصول اخلاقی شخصی آن ها در تضاد باشد. این مسأله، باعث ایجاد

هر حرفه ای، که برخورد مستقیم با ارباب رجوع داشته باشد، نیازمند اخلاق است. هرچند در همه مشاغل، داشتن اخلاق ضروری می باشد؛ اما در حرفه پرستاری، ضرورت این مسأله بیشتر آشکار می شود [۱]. پرستاری، ریشه در رویکردی کل نگر، با تعهد اخلاقی برای حفظ و احترام به کرامت و یکپارچگی تمام ابعاد تشکیل دهنده مددجو دارد [۲]. پرستاران، مسئول ارائه خدمات با کیفیت بالا به مراجعان و بیماران خود هستند و یکی از ویژگی های مراقبت پرستاری مطلوب، توجه به اصول اخلاقی در ارائه آن است [۳]؛ با این حال حجم کاری سنگین و محدودیت های موجود در

*نویسنده مسئول، نشانی: دانشجوی کارشناسی ارشد گروه پرستاری کودکان و مراقبت های ویژه نوزادان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

پست الکترونیک: mmehdirajabi1379@gmail.com

تلفن تماس: ۰۹۳۹۸۱۱۲۶۸۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۰۵

شده تا سال ۲۰۱۷، در پایگاه داده Scopus، پرداخته [۷] و تحقیقات مشابه دیگری، تاکنون به تحلیل کتاب‌سنجی موضوع «اخلاق پرستاری»، در پایگاه Web of Science، انجام نشده است. در این مقاله، با هدف شناسایی، معرفی موضوعات پژوهشی جذاب و پرتکرار در سال‌های اخیر، تحلیل کتاب‌سنجی مدارک علمی منتشر شده، در پایگاه Web of Science، با موضوع اخلاق پرستاری، انجام شده است. آشنایی محققان مبتدی، با موضوعات پژوهشی پر بحث، در زمینه اخلاق پرستاری، باعث خلق آثار علمی با ارزشی خواهد شد، که مورد استقبال زیادی واقع می‌شود.

روش کار

در این پژوهش، که از انواع مطالعات تحلیل کتاب‌سنجی می‌باشد، جهت بررسی روند تولیدات علمی، در حیطه اخلاق پرستاری، با استفاده از روش‌های علم‌سنجی و به کمک تحلیل شبکه اجتماعی، تحلیل کتاب‌سنجی، صورت گرفت. هدف اصلی تحلیل کتاب‌سنجی، استفاده از روش‌های کمی، در جهت تحلیل متون منتشر شده و با هدف ارائه نمایشی بصری از آن‌ها می‌باشد. این رویکرد، نتایجی را تولید می‌کند که یک نمای کلی، از ساختار تحقیقاتی که در یک زمینه پژوهشی خاص، انجام شده است را ارائه می‌دهند و از این طریق، بینش و آگاهی مخاطب از موضوع را ارتقا می‌بخشند. این روش تحلیل، به پژوهشگران کمک می‌کند که در یک زمینه خاص، مهم‌ترین موضوعات پژوهشی و روابط بالقوه میان آن‌ها را شناسایی و مطالعات نوآورانه و جذابی را انجام دهند. تاریخچه و ساختار یک حوزه، جریان اطلاعات در یک زمینه، رشد ادبیات، الگوهای همکاری میان دانشمندان، تأثیر مجلات و بسیاری از اطلاعات با ارزش دیگر را از طریق این رویکرد، می‌توان به دست آورد [۷].

جامعه این پژوهش را تمام مدارک علمی منتشر شده در حوزه اخلاق پرستاری، که در پایگاه داده Web of Science، نمایه شده‌اند، تشکیل داده است. پایگاه داده Web of Science، یکی از قوی‌ترین، معتبرترین و محبوب‌ترین، پایگاه‌های داده می‌باشد که حجم بسیار زیادی از آثار با کیفیت، با موضوعات مختلف در آن نمایه شده است؛ آن‌گونه که میزان تولیدات علمی منتشر شده در این پایگاه اطلاعاتی، معیاری برای ارزیابی سطح علمی کشورها، دانشگاه‌ها و پژوهشگران، می‌باشد [۸]. با توجه به اهمیت بالای این پایگاه داده و اینکه تاکنون تحلیل بیبلیومتریک بر آثار منتشر شده، مرتبط با اخلاق پرستاری در Web of Science، انجام نشده؛ بنابراین جستجو در این پایگاه اطلاعاتی، صورت گرفت. با توجه به اینکه هدف این پژوهش، بررسی روند موضوعی مقالات منتشر شده، در زمینه اخلاق پرستاری می‌باشد، جستجو با کلیدواژه‌های nurse و ethic، انجام گردید. جهت گسترش نتایج

آشفته‌گی اخلاقی درونی می‌شود، که تأثیر منفی آن شامل پرستاران و بیماران می‌گردد [۴].

نظام مراقبت‌های بهداشتی امروزی، مستلزم آن است که پرستاران علاوه بر شایستگی‌های فنی، توانایی تمرکز بر بعد اخلاقی مراقبت را نیز داشته باشند [۴]؛ بنابراین پرستاران باید با قوانین اخلاقی رفتار و اصول تصمیم‌گیری اخلاقی، آشنا باشند. در این زمینه، منشورها و کدهای اخلاقی توسعه یافته، که راهنمایی اساسی برای پرستاران، در زمینه مسائل اخلاقی هستند، می‌تواند با توجه به پیشرفت‌های جدید در علوم پزشکی، رویکردهای درمانی و چالش‌های اخلاقی جدید، که در برهه‌های زمانی مختلف به وجود می‌آیند، در به روز نگه داشتن کدهای اخلاقی، امری ضروری باشند [۳].

سرمایه‌گذاری در اخلاق پرستاری، راهی برای ارتقای کیفیت خدمات پرستاری می‌باشد. توسعه اخلاق پرستاری، یک اقدام فرعی و دست دوم نیست؛ بلکه ضرورتی برای ارتقای حرفه‌ای و بهبود خدمات است [۱]. اخلاق، در حرفه پرستاری، از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و به عنوان یک عنصر کلیدی، در مرکز این حرفه قرار دارد؛ از این جهت به مسائل اخلاقی در پرستاری، اهمیت زیادی داده شده است. جهت شناسایی مسائل اخلاقی جدید و ارائه راهکار برای آن‌ها، انجام پژوهش در زمینه اخلاق پرستاری، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است؛ با این حال کمتر از آنچه انتظار می‌رود، تحقیقات مرتبط با این موضوع انجام شده و مطالعات بیشتری در این زمینه نیاز می‌باشد؛ به طوری که در مطالعات پیشین، تأکید ویژه‌ای بر انجام تحقیقات بیشتر و طراحی پژوهش‌های متنوع شده است [۵].

جهت شناسایی موضوعات پژوهشی مناسب و کارآمد در یک حیطه خاص، آشنایی با شیوه پژوهش‌های صورت گرفته و تولیدات علمی، می‌تواند بسیار کمک‌کننده باشد و باعث شناسایی نقشه راهی برای مطالعات بعدی در آینده، منجر گردد. برای دستیابی به این هدف، استفاده از تحلیل کتاب‌سنجی (Bibliometric)، توصیه شده است. تحلیل کتاب‌سنجی، از طریق تجزیه و تحلیل متون منتشر شده در نشریات علمی، چشم‌اندازی عمیقی ارائه و به محققان کمک می‌کند تا با پیشرفت‌ها و رویکردهای موجود، در حیطه مورد نظر آشنا گردند و زمینه را برای بهبودها و اقدامات لازم در جهت شناسایی و انجام آن قرار دهند [۶].

دلیل پیشرفت در اخلاق پرستاری، انجام پژوهش در این زمینه توصیه شده است. یکی از راه‌های مؤثر، جهت شناسایی موضوعات پژوهشی، انجام یا مطالعه تحلیل‌های کتاب‌سنجی می‌باشد. بر اساس جستجوی تیم پژوهش، آخرین تحلیل کتاب‌سنجی که در حیطه اخلاق پرستاری انجام گرفته، به بررسی روند مقالات منتشر

بررسی تولیدات علمی در اخلاق پرستاری، تعداد منابع بازایی شده در جستجوی موضوعی را ۲۹۵۷ عدد، نشان داد. تحلیل بیبلیومتریک تولیدات علمی بازایی شده، نشان داد که ۲۲/۹۷٪ مقالات به زبان انگلیسی، منتشر شده‌اند. جدول ۱، نشان می‌دهد که مدارک علمی، بیشتر به چه زبان‌هایی منتشر شده‌اند. اولین مقاله (۱۹۷۵)، با عنوان یادداشت در مورد اخلاق پرستاری، در ایالات متحده آمریکا (Note on nursing ethics in USA)، توسط Martin Bunzl، در مجله اخلاق پزشکی (Journal of medical ethics)، منتشر شده است.

با توجه به شکل ۱، روند تولیدات علمی، در حیطه اخلاق پرستاری و استنادات به آن‌ها را تا زمان نگارش این تحلیل بیبلیومتریک (۵ فروردین ۱۴۰۲) نشان می‌دهد. مقالات در این حوزه، (۱۹۹۹ تا ۲۰۰۶)، روند نزولی-صعودی نامنظمی داشتند و پیشرفت چشم‌گیری در تعداد مقالات، مشاهده نمی‌شود. (۲۰۰۶ تا ۲۰۱۱)، شیوه صعودی قابل توجهی در تعداد مقالات، مشاهده می‌شود. (۲۰۱۱)، تنزل اندکی در تولیدات علمی، نمایان و پس از این، روشی صعودی قابل رؤیت می‌باشد. افزایش قابل توجه در مقالات این حوزه، از ۲۰۱۷ به بعد، انجام می‌گیرد و روند صعودی آن تاکنون حفظ شده است.

در طی ۲۰ سال گذشته، کم‌ترین تعداد مقالات (۲۰۰۳)، با تعداد ۳۶ مقاله (۱،۲۱٪) و بیشترین تعداد مقالات (۲۰۲۲)، با تعداد ۲۹۷ مقاله (۱۰،۰۴٪) منتشر شده است. انواع متون منتشر شده، شامل ۱۲ نوع بودند. بیشترین نوع مدارک علمی، از نوع مقالات پژوهشی اصیل، با تعداد ۲۳۳۸ اثر (۸۸،۵۹٪) بود و سپس مقالات مروری با ۱۷۶ عدد (۶،۶۶٪)، در رتبه دوم قرار داشت.

از نظر طبقه‌بندی موضوعی، ۲۱۳۲ عدد (۷۲،۱۰٪) از تولیدات علمی، در موضوع پرستاری قرار دارند. اخلاق، با ۶۹۷ مقاله (۳۲،۳۲٪) و پزشکی عمومی داخلی، با ۲۱۸ مقاله (۳۲،۷٪) در دسته‌های دوم و سوم، قرار دارند. مجموع تعداد استنادات به مقالات در زمینه اخلاق پرستاری ۴۱۳۵۳، می‌باشد که مسیر آن در دو دهه اخیر، صعودی بوده است. از میان ده مقاله برتر، نسبت به تعداد استناداتی که مقاله، دریافت کرده‌اند، سه مقاله متعلق به مجله اخلاق پرستاری (Nursing Ethics) می‌باشد.

مجله اخلاق پرستاری، با ۵۸۸ مقاله (۱۹،۸۸٪) بیشترین مدارک علمی را منتشر کرده است. با اختلاف قابل توجهی در مرتبه دوم مجله، مجله پرستاری پیشرفته (Journal of Advanced Nursing) با ۱۸۸ مقاله (۶،۳۵٪) و در طبقه سوم، مجله آموزش پرستاری امروز (Nurse Education Today) با ۱۲۸ مقاله (۴،۳۹٪) قرار دارد. تعداد نویسندگان تولیدات علمی، شامل ۷۵۵۴ نویسنده بود. نتایج نشان می‌دهند که ۱۰ نویسنده برتر، نسبت به تعداد انتشار آثار علمی، هر کدام حداقل ۱۵ اثر را منتشر کرده‌اند. ۲۵ نویسنده،

جستجوی کلیدواژه‌ها، با گذاشتن علامت (*)، در انتهای واژگان کلیدی، مشتقات آن‌ها نیز وارد جستجو شد. برای ترکیب دو کلمه، از AND استفاده و واحد جستجوی موضوع مقالات، انتخاب گردید. با توجه به توضیحاتی که ارائه شد، جهت بازایی رکوردهای این پژوهش، جستجو بدون محدودیت زمانی به روش زیر، انجام گردید.

“Nurs*(Topic) AND “ethic*(Topic)
Citation Topics Meso: 1.14 Nursing

عنوان، نام نویسندگان، وابستگی سازمانی و سایر اطلاعات مورد نیاز، از رکورد های بازایی شده به صورت فایل‌های اکسل، با فرمت csv و فایل نوشتاری Analysis.txt، از پایگاه داده Web of Science، بارگیری و ذخیره شدند؛ سپس جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و دستیابی به اهداف پژوهش، از نرم افزار VOSviewer، نسخه 1.6.19، استفاده گردید. نقشه‌هایی که با استفاده از VOSviewer، رسم می‌شوند در مقایسه با نقشه‌هایی که با سایر روش‌ها ایجاد شده، نتایج رضایت‌بخش‌تری را ارائه می‌کنند [۹]. این نرم افزار، توانایی اندازه‌گیری شباهت‌ها و محاسبه قدرت ارتباط میان اصطلاحات، تفکیک کلیدواژه‌ها از نظر سال با رنگ آمیزی، نمایش اصطلاحات پرتکرارتر، با استفاده از فونت‌ها، مستطیل‌های بزرگ‌تر و ترسیم شبکه‌های کلید واژه‌ها، کشورها، مؤسسات، هم تألیفی نویسندگان و استنادها را دارد [۱۰]. نرم افزار VOSviewer، می‌تواند مؤسسات علمی و یا کشورهایی را که با یکدیگر هم تألیفی دارند، به صورت خوشه‌های جدا از یکدیگر نشان دهد. به این شکل که اعضای درون یک خوشه، هم تألیفی‌های بیشتری با یکدیگر دارند؛ همچنین نرم افزار قادر است، کشورهایی که بیشترین تعداد آثار هم تألیفی را دربرمی‌گیرند، به ترتیب تعداد آثار و کشورهایی که بیشترین هم تألیفی را دارند، مشخص می‌کند. طبق همین روش، کلیدواژه‌هایی که بیشترین تکرار را با یکدیگر دارند، می‌توان به صورت خوشه بندی شده، مشخص کرد.

در این پژوهش، واحد تحلیل واژگان پرتکرار، تمام کلیدواژه‌ها بود. جهت شناسایی موضوعات پژوهشی جدید و جذاب، کلیدواژه‌هایی که حداقل، ۲۰ بار تکرار داشتند، با استفاده از تکنیک ترسیم نقشه وارد تحلیل شدند. نرم افزار VOSviewer، شیوه تغییر کلیدواژه‌ها را از قدیم به جدید، با تغییر رنگ نشان می‌دهد. با استفاده از روش تحلیل محتوا و با توجه به تغییر رنگ آن‌ها، کلیدواژه‌ها طبقه‌بندی شدند و به این ترتیب، موضوعات پژوهش‌ها در طول زمان، به دست آمدند. داده‌ها، با استفاده از روش‌های آمار توصیفی، شامل فراوانی و درصد، بررسی شدند؛ همچنین با استفاده از VOSviewer، به کمک تکنیک نقشه برداری مجسم و تحلیل‌های لازم بر روی آن‌ها صورت گرفت.

یافته‌ها

پزشکی تهران، هر کدام با ۳۴ مقاله (۱،۱۵٪) می‌باشد، که به ترتیب در رتبه‌های ششم و هفتم قرار دارند. جدول ۳، رتبه‌بندی برترین دانشگاه‌ها را از نظر تولیدات علمی، نشان می‌دهد. شبکه هم‌تألیفی مؤسسات علمی، با حداقل ۱۰ تولید علمی، دارای ۹ خوشه و ۶۹ دانشگاه می‌باشد. از نظر تعداد تولیدات علمی حاصل از هم‌تألیفی، دانشگاه‌های Alberta، Turko، و Abo Akademi، در رتبه‌های اول تا سوم، قرار دارند. دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و دانشگاه علوم پزشکی تهران، در مرتبه پنجم و ششم می‌باشند.

پر تکرارترین کلمات کلیدی، بر اساس حداقل ۲۰ تکرار و با انتخاب تمام کلیدواژه‌ها، به عنوان واحد تحلیل، شامل ۱۷۰ کلمه در ۵ خوشه، هستند. کلمه‌های پرستاران، اخلاق، پرستاری، مراقبت و آموزش، بیشترین تکرار را دارند. در هر خوشه، با توجه به کلیدواژه‌هایی که بیشترین تکرار و با یکدیگر، دارای قرابت معنایی می‌باشند، با استفاده از تحلیل تماتیک، یک عنوان مناسب به خوشه نسبت داده شد. در جدول ۴، خوشه‌ها و تعدادی از کلیدواژه‌های آن‌ها آورده شده است.

در این تحلیل کتاب‌سنجی، طریقه تحول پر تکرارترین کلمات را بر اساس دوره زمانی، با تغییر رنگ واژگان، از قدیمی‌ترین آن‌ها با رنگ آبی تیره، به جدیدترین با رنگ قرمز، نشان داده شده است. جهت شناسایی روند تغییر موضوعات، در حیطه اخلاق پرستاری، تعدادی از آن‌ها در جدول ۵، دسته بندی شده است.

حداقل ۱۰ مقاله و دو نویسنده، حداقل ۵۰ مقاله منتشر کرده‌اند. در میان ۱۰ نویسنده برتر، از نظر تعداد تولیدات علمی، دو نویسنده ایرانی، عباس عباس زاده با ۱۷ مقاله، در رتبه هفتم و فریبا برهانی، با ۱۵ مقاله، در رتبه دهم، قرار دارند.

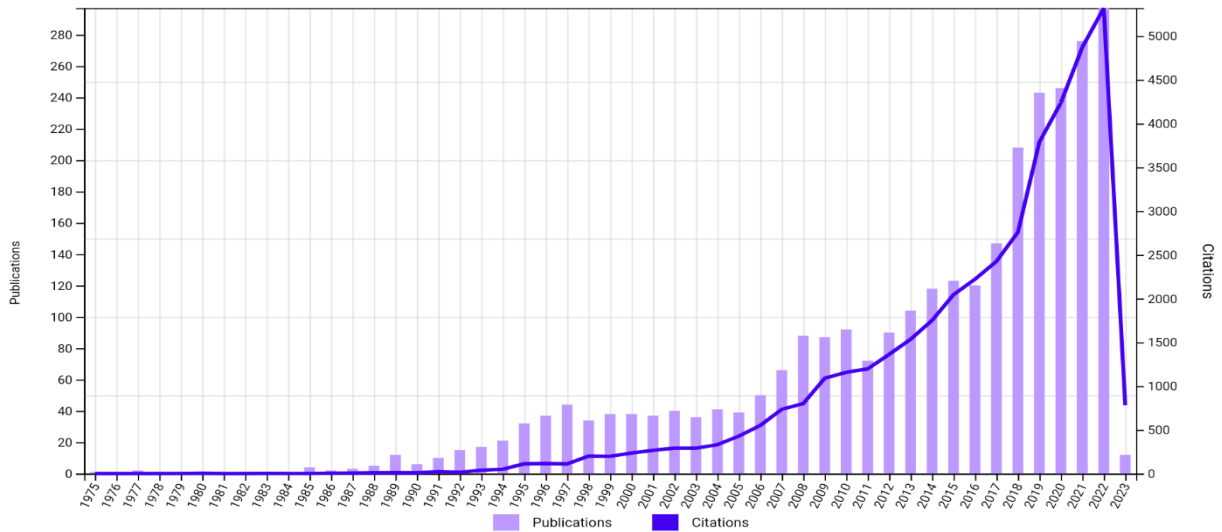
آثار خلق شده، در ۱۰۱ کشور منتشر شده‌اند. از این تعداد، ۹ کشور، حداقل ۱۰۰ انتشار داشته‌اند و ۲۵ کشور برتر، از نظر تعداد انتشارات، حداقل ۳۵ مقاله را منتشر کرده‌اند. بیشترین تعداد تولیدات علمی را آمریکا، با ۷۸۶ مقاله (۲۶،۵۸٪) دارد. در مرحله دوم و سوم، با اختلاف بالایی انگلیس، با ۲۵۳ مقاله (۸،۵۵٪) و کانادا با ۲۴۱ مقاله (۸،۱۵٪) قرار دارند. ایران با ۱۹۷ مقاله (۶،۶۶٪)، در مرتبه چهارم این رتبه‌بندی قرار دارد. جدول ۴، سایر کشورهای برتر را از نظر تعداد مقالات، نشان می‌دهد.

شبکه هم‌تألیفی کشورها، با حداقل ۱۰ تولید علمی، دارای ۴۴ کشور در ۶ خوشه است. بیشترین آثار هم‌تألیفی را به ترتیب، کشورهای آمریکا، کانادا و انگلیس، دارند. ایران، در رتبه چهارم، از نظر تعداد آثار هم‌تألیفی قرار دارد. از نظر ارتباطات هم‌تألیفی، آمریکا، انگلیس و فنلاند، بیشترین ارتباط هم‌تألیفی را با سایر کشورها دارند. ارتباطات هم‌تألیفی ایران، با سایر کشورها پایین است و در رتبه ۲۶، قرار دارد. شبکه هم‌تألیفی کشورها، در شکل ۲، نمایش داده شده است.

از میان ده دانشگاه برتر، از نظر تعداد مقالات، دانشگاه Turku با ۸۴ اثر (۲،۸۴٪) رتبه اول را دارد. بهترین رتبه از میان دانشگاه‌های ایرانی، شامل: دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و دانشگاه علوم

جدول ۱: زبان تولیدات علمی

زبان	تعداد	درصد
انگلیسی	۲۸۷۵	۹۷،۲۲
آلمانی	۳۰	۱،۰۱
اسپانیایی	۲۲	۰،۷۴
پرتهالی	۱۰	۰،۳۳
ایتالیایی	۴	۰،۱۳

شکل ۱: روند تولیدات علمی در حیطه اخلاق پرستاری و استنادات به آن‌ها

جدول ۲: برترین مجلات از نظر تعداد تولیدات علمی در زمینه اخلاق پرستاری

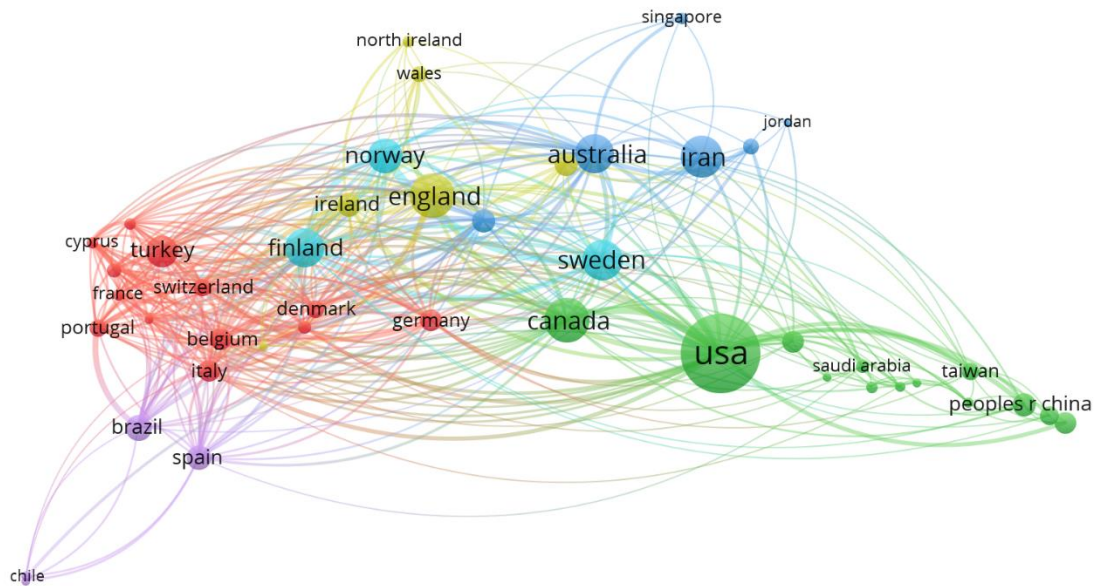
عنوان مجله	تعداد	درصد
<i>Nursing Ethics</i>	۵۸۸	۲۲,۲۸
<i>Journal of Advanced Nursing</i>	۱۸۸	۷,۱۲
<i>Nurse Education Today</i>	۱۲۸	۴,۸۵
<i>BMJ OPEN</i>	۹۸	۳,۷۱
<i>NURSING SCIENCE QUARTERLY</i>	۸۷	۳,۲۹
<i>JOURNAL OF CLINICAL NURSING</i>	۷۹	۲,۹۹
<i>SCANDINAVIAN JOURNAL OF CARING SCIENCES</i>	۷۶	۲,۸۸
<i>JOURNAL OF NURSING MANAGEMENT</i>	۶۸	۲,۵۷
<i>ADVANCES IN NURSING SCIENCE</i>	۵۷	۲,۱۶
<i>NURSING PHILOSOPHY</i>	۵۶	۲,۱۲

جدول ۳: برترین نویسندگان از نظر تعداد مقالات در زمینه اخلاق پرستاری

نویسنده	تعداد	درصد
<i>Lino-Kilpi</i>	۵۶	۱,۸۹
<i>Milton</i>	۵۱	۱,۷۲
<i>Suhonen</i>	۲۹	۰,۹۸
<i>Norberg</i>	۲۵	۰,۸۴
<i>Gastmans</i>	۲۴	۰,۸۱
<i>De Casterle</i>	۱۸	۰,۶۰
عباس زاده	۱۷	۰,۵۷
<i>Lutzen</i>	۱۷	۰,۵۷
<i>Numminen</i>	۱۷	۰,۵۷
برهانی	۱۵	۰,۵۰

جدول ۴: برترین کشورها از نظر تعداد مقالات در زمینه اخلاق پرستاری

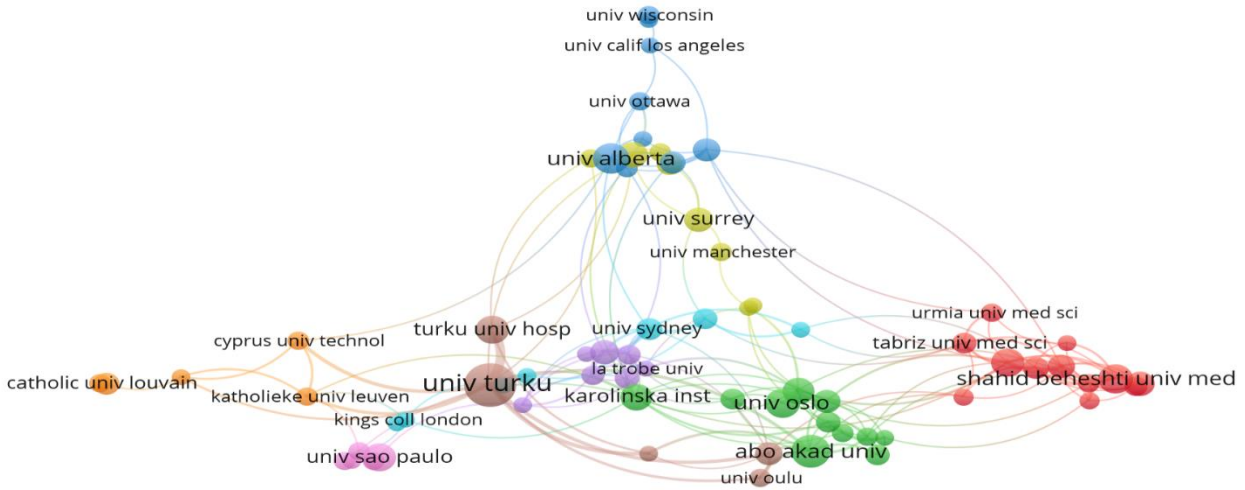
کشور	تعداد	درصد
آمریکا	۷۸۶	۲۶,۵۸
انگلیس	۲۵۳	۸,۵۵
کانادا	۲۴۱	۸,۱۵
ایران	۱۹۷	۶,۶۲
سوئد	۱۹۷	۶,۶۲
استرالیا	۱۹۴	۶,۵۶
فنلاند	۱۷۳	۵,۸۵
نروژ	۱۴۵	۴,۹۰
ترکیه	۱۱۵	۳,۸۸
برزیل	۸۳	۲,۸۰

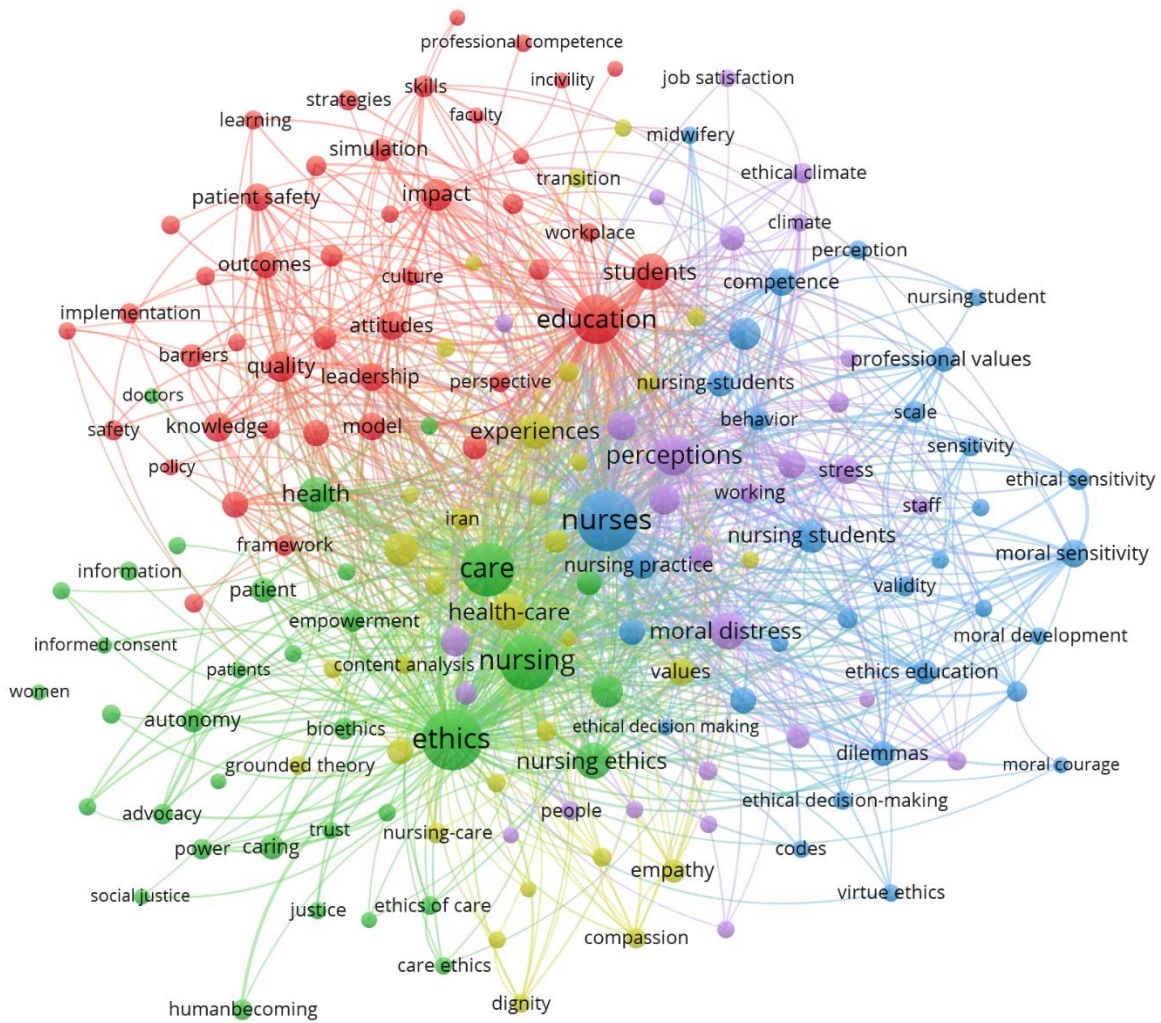
شکل ۲: شبکه هم‌تألیفی کشورها

جدول ۵: برترین دانشگاه‌ها از نظر تولیدات علمی

دانشگاه	تعداد	درصد
Turko University	۸۴	۲,۸۴
Åbo Akademi University	۴۳	۱,۴۵
UNIVERSITY OF OSLO	۳۹	۱,۳۱
University of Alberta	۳۸	۱,۲۸
UNIVERSITY OF CALIFORNIA SYSTEM	۳۶	۱,۲۱
دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی	۳۴	۱,۱۵
دانشگاه علوم پزشکی تهران	۳۴	۱,۱۵
UMEÅ UNIVERSITY	۳۴	۱,۱۵
UNIVERSITY OF TORONTO	۳۴	۱,۱۵
UNIVERSIDADE DE SAO PAULO	۳۲	۱,۰۸

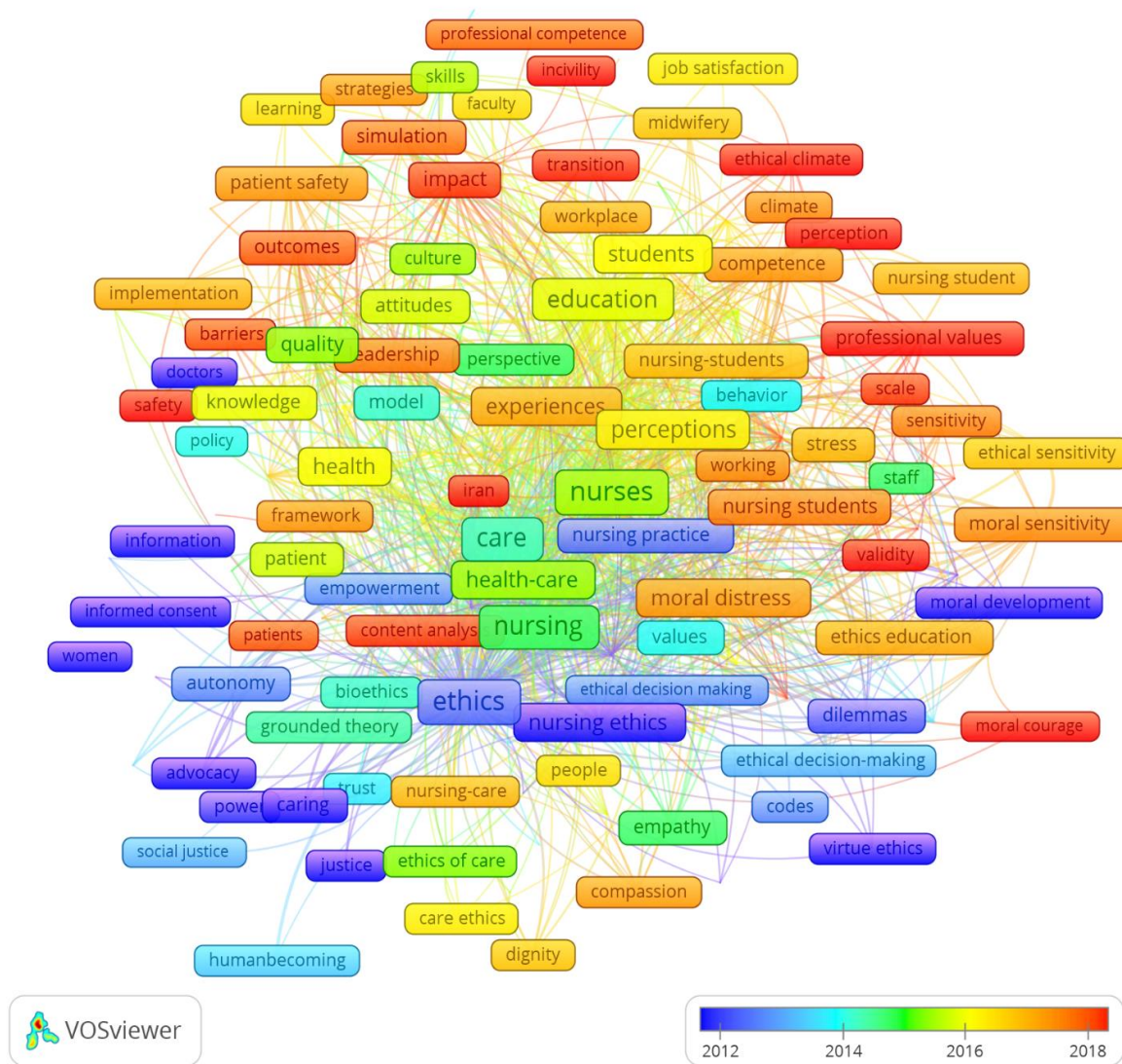
شکل ۳: شبکه هم‌تألیفی مؤسسات علمی

شکل ۴: پرتکرارترین کلمات کلیدی

جدول ۶: خوشه‌بندی واژگان پرتکرار

شماره خوشه	عنوان خوشه	کلیدواژه‌های نمونه
۱	آموزش، دانش، نگرش و مهارت در اخلاق پرستاری	آموزش، دانش، نگرش، دانشجویان، محل کار، شبیه سازی، مهارت‌ها، شایستگی حرفه ای.
۲	اصول اخلاق پرستاری	استقلال، عدالت، توانمندسازی، رضایت آگاهانه، حمایت، قدرت، اعتماد، انسان بودن، اخلاق مراقبت.
۳	چالش‌های اخلاق پرستاری و محیط کار حرفه‌ای	پریشانی اخلاقی، رضایت شغلی، ادراک، فرسودگی شغلی، حرفه‌ای بودن، مسئولیت پذیری، معضل اخلاقی.
۴	مهارت‌ها و اجزای تشکیل دهنده اخلاق پرستاری	رشد اخلاقی، قضاوت اخلاقی، شجاعت اخلاقی، تصمیم‌گیری اخلاقی، حساسیت اخلاقی، شایستگی.
۵	موضوعات دیگر	تحلیل محتوا، نظریه زمینه‌ای، تجربیات، دیدگاه‌ها، پژوهش کیفی، پدیدارشناسی، هرمنوتیک.

شکل ۵: تحول کلمات پرتکرار در طول زمان

جدول ۷: طبقه‌بندی واژگان از نظر سیر تکامل در طول زمان

قرمز	نارنجی	زرد	سبز	آبی روشن	آبی تیره
کووید ۱۹	استراتژی‌ها	رضایت شغلی (Job satisfaction)	فرهنگ	تصمیم‌گیری اخلاقی (Ethical decision making)	توسعه اخلاقی
بی احترامی (Incivility)	حساسیت اخلاقی	دانش	محیط	خودمختاری	قضاوت اخلاقی (Moral Judgment)
جو اخلاقی (Ethical climate)	شفقت	درک	احترام	عدالت اجتماعی	اخلاق فضیلتی (Virtue ethics)
مقیاس (Scale)	دلسوزی	نیروی کار	اخلاق مراقبت	کدهای اخلاقی	دوراهی‌ها
شجاعت اخلاقی (Moral courage)	آموزش اخلاق	نگرش‌ها	همدلی	انسانیت	عدالت
ایمنی	پریشانی اخلاقی (Moral distress)	اخلاق مراقبتی	مهارت‌ها	اعتماد کردن	دفاع (Advocacy)
فرسودگی (Burnout)	رهبری بالینی (Clinical leadership)	بیمار	توانمندسازی (Empowerment)	قدرت	
ایران	صلاحیت (Competence)		تمامیت	رضایت آگاهانه	

بحث

هدف اصلی این پژوهش، بررسی روند تولیدات علمی، در حوزه اخلاق پرستاری، در پایگاه داده Web of Science، بود. به دنبال این هدف، جستجو در این پایگاه داده، بدون محدودیت زمانی انجام و سپس تجزیه و تحلیل داده‌ها، صورت گرفت. در مطالعه Vosner و همکاران (۲۰۱۷)، که به تحلیل کتاب‌سنجی تولیدات علمی، در حیطه اخلاق پرستاری، در پایگاه داده Scopus، پرداخته است، اشاره شد که روند تولیدات علمی در سال‌های اخیر، ثابت بوده است [۷]؛ اما در پژوهش حاضر، نتایج نشان دهنده روال صعودی آثار، در سال‌های اخیر، بود. علت هماهنگ نبودن نتایج را می‌توان، در متفاوت بودن پایگاه‌های داده و زمان انجام تحلیل، دانست. تحلیل حاضر، نتایج مطالعاتی که در دوران همه‌گیری کووید ۱۹، انجام شده است را نیز در بر می‌گیرد. در طول پنجاه سال گذشته، کارکنان مراقبت‌های بهداشتی، با خطرات گوناگونی از جمله: ایدز، سارس، آنفولانزای خوک و ابولا، مواجه شده‌اند؛ با وجود اینکه کووید ۱۹، به اندازه ایدز یا آنفولانزای خوک، کشنده نبود، اطلاعات کم ما در مورد ویروس، پاتوفیزیولوژی آن، نحوه انتقال، ماهیت مسری بودن و همچنین شکست در تأمین تجهیزات درمانی و وسایل محافظت شخصی، سبب شد که چالش‌های اخلاقی فراوانی در رابطه با این بیماری جدید، ایجاد گردد [۱۱]. همواره در زمان بروز بیماری‌های همه‌گیر و به طور کلی اورژانس‌های بهداشت عمومی، آشفتگی اخلاقی در ارائه دهندگان مراقبت‌های بهداشتی - درمانی، افزایش می‌یابد و چالش‌های اخلاقی، به اوج خود می‌رسند [۱۲]. در این رابطه،

صاحبی و همکاران (۲۰۲۰)، اشاره می‌کنند که با بروز پاندمی کووید ۱۹، شاهد بروز چالش‌های اخلاقی جدیدی، در زمینه‌های مختلفی از جمله: نحوه توزیع عادلانه منابع، نحوه ارائه مراقبت‌ها، حفظ امنیت مراقبان و رعایت خودمختاری بیماران، بودیم [۱۳]. با توجه به شکل ۵، که روند تحول واژگان پرتکرار، در طول زمان را نشان می‌دهد، واژه کووید ۱۹، که با رنگ قرمز نشان داده شده است، یکی از کلیدواژه‌های پرتکرار در سال‌های اخیر، بوده است؛ بنابراین تصور می‌شود که با بروز پاندمی کووید ۱۹ و شروع مسائل اخلاقی مرتبط با آن، روند پژوهش‌ها، با هدف شناسایی چالش‌های اخلاقی جدید، مسیر صعودی به خود گرفته باشد و این می‌تواند علت متفاوت بودن نتایج باشد. کشور آمریکا، در زمینه‌های متعددی از حرفه پرستاری، همچون: مدیریت، رهبری و انفورماتیک، پیشگام است [۱۰، ۱۴] و در زمینه اخلاق پرستاری نیز حرف‌های زیادی برای گفتن دارد. مشابه با نتایج پژوهش Vosner و همکاران [۷]، بیشترین نوع آثار منتشر شده، مربوط به مقالات اصیل پژوهشی و به زبان انگلیسی بود و کشور ایالات متحده آمریکا، بیشترین تولیدات علمی را به خود اختصاص داده و اغلب مقالات، در حوزه موضوع پرستاری بودند. مجله اخلاق پرستاری، بیشترین تعداد مقالات منتشر شده را داشت. با استناد به پژوهش Fowler (۲۰۱۷)، با توجه به اینکه اخلاق پرستاری، ریشه در کشور آمریکا دارد [۱۵] و نخستین مقاله در این زمینه نیز در این کشور منتشر شده است، چنین نتایجی دور از انتظار نمی‌باشد.

محقق در این پژوهش، پس از شناسایی واژگان کلیدی پرتکرار، آن‌ها را از نظر بار معنایی مشابه، در ۵ طبقه قرار داد؛ یعنی موضوعات مطالعات پیشین، در حیطه اخلاق پرستاری مشخص شد، که عبارت بودند از:

۱- آموزش، دانش، نگرش و مهارت در اخلاق پرستاری: آموزش اخلاق پرستاری، به عنوان یکی از روش‌های ارتقای عملکرد اخلاقی پرستاران، همواره مورد استقبال پژوهشگران بوده است و تاکنون اثربخشی روش‌های مختلف آموزشی در این زمینه، تفحص شده است [۱۹]. بررسی دانش، نگرش و مهارت اخلاقی پرستاران، از دیگر موضوعات پژوهشی مورد توجه می‌باشد. ماهیت حرفه پرستاری، چیزی فراتر از صرفاً ارائه مراقبت‌های معمولی است و مددجویان نیاز به مراقبت اخلاقی، دارند؛ بنابراین برای بهبود همه ابعاد پرستاری، رعایت تمامی استانداردهای اخلاقی، ضروری است؛ از این جهت گروهی از پژوهشگران در مطالعات پیشین، به ارزیابی دانش و عملکرد پرستاران، در رعایت کدهای اخلاقی پرستاری، پرداخته‌اند [۲۰].

۲- اصول اخلاق پرستاری: پرستاران، به عنوان بزرگ‌ترین سرمایه انسانی در نظام سلامت، موظف به رعایت اصول اخلاقی و برای موفقیت در این زمینه باید، به اصول اخلاق پرستاری رجوع کنند [۲۱]؛ به طور کلی اخلاق پرستاری، از ۴ اصل مانند: ۱- احترام به استقلال و خودمختاری؛ ۲- عدم ضرر رساندن؛ ۳- سودمندی و خیرخواهی؛ ۴- عدالت، تشکیل شده است. یکی از عللی که پرستاران دچار آشفتگی اخلاقی می‌شوند، در تعارض قرار گرفتن ارزش‌های اخلاقی شخصی آن‌ها و منشور حقوق بیمار می‌باشد، که منشأ آن نداشتن درک صحیح از اصول اخلاق پرستاری است [۲۲]؛ بنابراین محققان، در دسته‌ای از پژوهش‌ها، به تبیین اصول اخلاق پرستاری پرداختند تا ابهامات موجود در این زمینه رفع و درک صحیحی از هر یک از این ۴ اصل، فراهم شود. به طور مثال: چراغی و همکاران (۲۰۲۳)، در مطالعه‌ای به تبیین اصل سودمندی، در مراقبت‌های پرستاری و چالش‌های مرتبط با آن، پرداخته‌اند [۲۱].

۳- چالش‌های اخلاق پرستاری و محیط کار حرفه‌ای: پرستاران، همواره با چالش‌ها و دوره‌های اخلاقی متعددی، مواجه می‌شوند که ارائه مراقبت‌ها را برای آن‌ها دشوار می‌سازد. گروهی از مطالعات، به شناسایی چالش‌های ارائه اخلاقی مراقبت‌ها و دوره‌های اخلاقی موجود پرداخته‌اند. مسائل مرتبط با مراقبت‌های پایان زندگی، تعارضات ارتباطی با پزشکان یا خانواده‌ها، نگرانی‌های مربوط به حریم خصوصی بیمار و محدودیت‌های سازمانی، از جمله مشکلات اخلاقی می‌باشد، که تاکنون به آن‌ها اشاره و به پژوهشگران، در زمینه شناسایی و تبیین چالش‌های اخلاقی دیگر، توصیه شده است [۱۸].

براساس ماهیت انسان‌گرایانه پرستاری، ارزش‌های حرفه پرستاری، حافظ کرامت انسانی و احترام به بیماران است. شناخت و تعریف ارزش‌های اخلاقی می‌تواند، به بهبود عملکرد پرستاری و تدوین کدهای اخلاقی کمک کند؛ به طور کلی ارزش‌های اخلاقی، در جامعه جهانی مشترک هستند؛ هر چند ممکن است تحت تأثیر موقعیت‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، اعتقادات مذهبی و نوع نگاه افراد به مسائل اخلاقی، متفاوت و شاهد متباین بودن، ارزش‌ها و نگرش‌های آن‌ها در برخی مسائل ایجاد گردد؛ اما عمدتاً در کلیات اخلاق یکسان هستند [۱۶]؛ بنابراین می‌توان گفت اخلاق، مفهومی فراقهرنگی است که پرستاران صرف نظر از محل کار کردن، به طور مداوم با چالش‌های آن مواجه می‌شوند؛ در نتیجه لازم است که تیم‌های تحقیقاتی بین‌المللی، شکل گرفته و مطالعات بیشتری در زمینه اخلاق پرستاری، در سطح بین‌المللی صورت گیرد، تا چالش‌های اخلاقی رایج پرستاری، به صورت جهانی شناسایی و نوع نگرش پرستاران مناطق گوناگون، با فرهنگ‌ها و نگرش‌های متفاوت، نسبت به آن‌ها مشخص گردد [۱۷]. Rainer و همکاران (۲۰۱۸)، تأیید می‌کند که معضلات اخلاقی در سطح جهانی، رایج و باید در آن عرصه، برای محافظت از بیماران و پرستاران، مورد توجه قرار گیرند که برای رسیدن به موفقیت در این زمینه، باید تحقیقات بین‌المللی انجام گیرد [۱۸]. بررسی شبکه هم‌تألیفی، همکاری دانشگاه‌ها و کشورها، نشان می‌دهد که با وجود بالا بودن تعداد تولیدات علمی مشترک کشور ایران و دانشگاه‌های ایرانی، ارتباطات هم‌تألیفی آن‌ها کم است و رتبه خوبی در این زمینه ندارند. با دقت به شبکه ترسیم شده، می‌توان پی برد که علت این قضیه، کم بودن تعداد کشورها و دانشگاه‌هایی است، که در هم‌تألیفی با کشور ایران و دانشگاه‌های ایرانی، مشارکت می‌کنند. در همکاری‌های علمی بین‌المللی میان کشورها، مشکلات متعددی وجود دارد؛ از جمله این موانع می‌توان به مقررات محدود کننده، کمبود اعتبار و بودجه، عدم تسلط بر زبان انگلیسی، مشکلات در دسترسی به منابع نرم افزاری و سخت افزاری، اختلافات فرهنگی و اجتماعی با دیگر کشورها، نبود ارتباط پایدار با دیگر دانشگاه‌ها، عدم برگزاری نشست‌ها و همایش‌های بین‌المللی به میزان کافی، مشارکت کم، عدم علاقه استادان و دانشجویان به طرح‌های تحقیقاتی بین‌المللی، اشاره کرد [۱۴]؛ با وجود اینکه مجموعه‌ای از عوامل، به عنوان علل احتمالی محدودیت، در همکاری‌های بین‌المللی شناخته شده است؛ اما اینکه کدام عامل بیش از سایرین در هر مؤسسه علمی ممکن می‌باشد که علت اصلی باشد، ناشناخته است. جهت افزایش همکاری‌های بین‌المللی، شناسایی عوامل اصلی و تلاش در جهت رفع آن‌ها باید از سوی مدیران سطح بالا در هر مؤسسه علمی، انجام شود.

به دست آمده، با یافته‌های پژوهش‌های پیشین، نشان می‌دهد که طبقه بندی به دست آمده، از کیفیت کافی برخوردار است و تقریباً تمامی موضوعات پژوهشی مرتبط با اخلاق پرستاری را می‌توان، در آن قرار داد.

بررسی واژگان پرتکرار، از نظر سیر تکاملی در طول زمان نشان می‌دهد که در ابتدا، تمرکز پژوهش‌ها بر موضوعات بنیادین، مانند اصول اخلاق پرستاری، متمرکز است. کلیدواژه‌هایی همچون: عدالت، اعتماد، خودمختاری، قضاوت اخلاقی و کدهای اخلاق، که با رنگ آبی تیره مشخص شده‌اند، از قدیمی‌ترین کلیدواژه‌های پرتکرار، هستند. به نظر می‌رسد، با گذر زمان موضوع تولیدات علمی، از ماهیت اخلاق پرستاری، به ارزیابی شناخت، درک پرستاران از آن و همچنین راه‌های کسب اخلاق پرستاری، تغییر پیدا می‌کند. واژه‌های آگاهی، نگرش و ادراک، که با رنگ زرد و واژه‌های استراتژی، حساسیت اخلاقی و آموزش اخلاق، که با رنگ نارنجی مشخص شده‌اند، دلیل این ادعا هستند. جدیدترین واژگان پرتکرار، که با رنگ قرمز مشخص شده‌اند، شامل: کووید ۱۹، خشونت، فرسودگی، جو اخلاقی، شجاعت اخلاقی و مقیاس، می‌باشد. به نظر می‌رسد، پژوهش‌های جدید، بر چالش‌های اخلاقی روز دنیا همچون کرونا و مشکلات پرستاران، در اجرای مسائل اخلاقی، متمرکز شده‌اند. حضور واژه‌هایی همچون: روایی، پایایی و مقیاس، با رنگ قرمز نشان می‌دهد که ابزارسازی در زمینه اخلاق پرستاری، بسیار مورد استقبال است.

روند موضوعی مطالعات را می‌توان در سه دسته قرار داد: ۱- شناسایی ماهیت اخلاق پرستاری (شامل اصول اخلاق پرستاری، کدهای آن و دو راهی‌های اخلاقی)؛ ۲- بررسی دانش، نگرش و درک پرستاران از اخلاق پرستاری و راه‌های کسب اخلاق پرستاری؛ ۳- استفاده از اخلاق پرستاری در عمل و مشکلات آن (شامل چالش‌های اخلاقی جدید، مشکلات پرستاران در اجرای مراقبت پرستاری اخلاقی، ابزارسازی).

Usberg و همکاران (۲۰۲۱)، نشان می‌دهند، که شواهد زیادی در مورد وجود تعارضات اخلاقی در حرفه پرستاری، در دهه‌های اخیر به این علم، اضافه شده؛ اما تحقیقات کافی درباره این موضوعات انجام نشده است. تعارضات اخلاقی، پدیده‌ای فرهنگی و حساس به شرایط اجتماعی می‌باشد؛ بنابراین مسائل تاریخی، حقوقی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی می‌توانند، بر تجارب پرستاران از شرایط مرتبط با تعارض اخلاقی، تأثیرگذار باشند که درباره این مسأله، نیاز به پژوهش‌های بیشتر است [۲۶]. Rainer و همکاران (۲۰۱۸)، معتقدند که برای توسعه راهبردهایی که بتوانند به پرستاران، برای حل معضلات اخلاقی کمک کنند و از ناراحتی اخلاقی و فرسودگی شغلی جلوگیری کنند، انجام پژوهش مرتبط با مشکلات موجود، در زمینه ارائه مراقبت‌ها و آشفستگی اخلاقی،

۴- مهارت‌ها و اجزای تشکیل دهنده اخلاق پرستاری: اخلاق پرستاری، شامل مهارت‌های مختلفی همچون: استدلال اخلاقی، شهامت اخلاقی، حساسیت اخلاقی و قضاوت اخلاقی است. بررسی مهارت‌های مذکور، بسیار مهم می‌باشد؛ زیرا می‌تواند نشان دهنده نگرش، عملکرد، انگیزه و نوع رفتار مراقبتی اخلاقی پرستاران، که انجام می‌دهند، دربرگیرد [۲۳].

۵- موضوعات دیگر: دسته بندی آخر، عمدتاً شامل کلیدواژه‌های مرتبط با رویکردهای مطالعات کیفی است. مطالعات کیفی، یکی از رویکردهای پرکاربرد کسب اطلاعات، در زمینه اخلاق پرستاری هستند؛ اما با این حال به نظر می‌رسد، علت پرتکرار بودن این گروه از واژگان، چالش‌های اخلاقی موجود، در این مدل روش تحقیق است. بسیاری از پژوهش‌ها، به معضلات اخلاقی، در مطالعات کیفی اشاره کرده‌اند. در مطالعات کیفی، تصمیم‌گیری در مورد اینکه چه چیزی بررسی شود؟ از چه افرادی خواسته شود شرکت کنند؟ چه روش‌شناسی مورد استفاده قرار گیرد؟ چگونه می‌توان به رضایت واقعی آگاهانه دست یافت؟ چه زمانی مصاحبه‌ها را خاتمه داد یا قطع کرد؟ چه زمانی از سؤالات عمیق برای کسب اطلاعات می‌توان استفاده کرد؟ چه مواردی و به چه صورتی در نتایج منتشر شوند؟ همگی دارای مسائل اخلاقی هستند [۲۴].

دسته‌بندی مذکور، با یافته‌های پژوهش‌های پیشین هماهنگ می‌باشد. Yildiz (۲۰۱۷)، با هدف تعیین وضعیت دانش موجود، در مورد اخلاق پرستاری و ارزیابی دانش و تجربه بر اساس شواهد در این زمینه، مقالات موجود را بررسی و در شش طبقه، دسته‌بندی می‌کند که عبارت بودند از: ۱- اخلاق و پرستاری؛ ۲- مشکلات اخلاقی یا معضلات اخلاقی و پرستاری؛ ۳- صلاحیت اخلاقی و پرستاری؛ ۴- اخلاق حرفه‌ای و پرستاری؛ ۵- اخلاق، آموزش و پرستاری؛ ۶- اخلاق در تحقیقات بهداشتی، (۵) Vosner و همکاران (۲۰۱۷)، در مطالعه‌ای مشابه، موضوعات پژوهشی، در زمینه اخلاق پرستاری را در پنج دسته مشابه، شامل: ۱- نگرانی‌ها، ناراحتی‌ها، دوره‌های و درگیری‌های اخلاقی؛ ۲- تصمیم‌گیری و چالش‌های اخلاقی؛ ۳- منشور اخلاقی و حرفه‌ای؛ ۴- دوره‌های اخلاق در آموزش پرستاری؛ ۵- نظریه‌های اخلاقی، طبقه‌بندی کردند [۷]. در تحقیق افشار و همکاران (۲۰۱۳)، اولویت‌های اخلاق پرستاری، از نگاه پرستاران، شامل ده مورد بود: ۱- ارزش‌های اخلاقی در پرستاری؛ ۲- آموزش اخلاق پرستاری؛ ۳- اخلاق در مدیریت پرستاری؛ ۴- حقوق ارائه‌دهندگان خدمات سلامت (پرستاران)؛ ۵- رابطه پرستار با بیمار و خانواده او؛ ۶- حقوق گیرندگان خدمات سلامت (بیماران)؛ ۷- تصمیم‌گیری‌های اخلاقی در پرستاری؛ ۸- حقیقت‌جویی و رازداری؛ ۹- اخلاق در آموزش پرستاری؛ ۱۰- رابطه پرستار با همکاران [۲۵]. تشابه نتایج

بهبتر می‌توانیم برای آن‌ها راه حل ارائه داده شود؛ همچنین ممکن است، چالش‌های اخلاقی جدیدی که با پیشرفت تکنولوژی و تغییر روند درمان مددجویان بروز می‌کنند، از دیدگاه اشخاص، نادیده و مورد غفلت واقع شده باشند. شناسایی این چالش‌های اخلاقی، مستلزم تحقیق بیشتر در این زمینه می‌باشد.

صاحب نظران، در زمینه علم اخلاق، بارها اشاره کرده‌اند که مواجه شدن با دوره‌های اخلاقی در حین ارائه مراقبت به بیماران، مسأله‌ای اجتناب‌ناپذیر است. دوره‌های اخلاقی پرستاران، باید با رجوع به ۴ اصل تشکیل دهنده اخلاق پرستاری، تصمیم‌گیری صحیح را اتخاذ کنند، که عبارت بودند از: ۱- توجه به خودمختاری؛ ۲- خیرخواهی؛ ۳- عدم ضرر رساندن؛ ۴- عدالت. در چالش‌های اخلاقی، تصمیم‌گرفتن، همیشه آسان نیست و گاهی در این دوره‌ها ممکن است منشور اخلاقی، با ارزش‌های اخلاقی پرستار در تضاد باشد؛ به همین دلیل پرستار، توانایی تصمیم‌گیری صحیح و قاطعانه را از دست می‌دهد [۲۲]. امروزه بعد اخلاقی مراقبت‌های پرستاری، به دلایل متعددی از جمله: پیشرفت تکنولوژی، افزایش بقای بیماران، تمرکز بیشتر بر شأن و منزلت مددجویان، به عنوان انسان‌های نیازمند کمک، به سرعت در حال تحول است [۲]. با توجه به اینکه ارائه مراقبت‌های پرستاری به شیوه اخلاقی، از ظرافت‌های فوق‌العاده‌ای برخوردار می‌باشد و اجرای آن در محیط بالینی، در سناریوهای مختلف دشوار است، محققان در مطالعات پیشین توصیه به انجام پژوهش در زمینه آشنفگی اخلاقی، نحوه ارائه مراقبت‌های پرستاری و چالش‌های اخلاقی آن‌ها کرده‌اند. بررسی روند موضوعی پژوهش‌ها در این مطالعه، نشان می‌دهد که در سال‌های اخیر، علاقه پژوهشگران به چنین موضوعاتی، بیشتر است.

نتیجه‌گیری

هدف اصلی این پژوهش، بررسی روند تولیدات علمی، در حوزه اخلاق پرستاری و تحول موضوعی آن‌ها بود. کشور ایران، در زمینه اخلاق پرستاری، از نظر تعداد تولیدات علمی، از رتبه خوبی برخوردار بوده است. دو نفر از ده نویسنده برتر در این زمینه پژوهشی، ایرانی هستند و رتبه‌های بسیار خوبی را از نظر تعداد مقالات دارند. در حیطه همکاری‌های بین‌المللی و تألیفات مشترک کشور ایران، ضعف‌هایی مشاهده می‌شود که باید با شناسایی عوامل آن، راهکارهای مؤثر از سوی دانشگاه‌ها و مسئولین، برای رفع آن شناسایی شود. مسیر پژوهش‌های انجام شده، نشان می‌دهد که تمرکز محققان، بیشتر بر روی پژوهش‌های مرتبط، با چالش‌های اخلاقی جدید و مشکلات پرستاران در اجرای مراقبت‌های پرستاری، به شیوه اخلاقی می‌باشد؛ به طور مثال: بروز پاندمی کرونا، سبب شد که حجم

ضروری است؛ همچنین باید در حیطه چالش‌های اخلاقی بالینی، همچون: مدیریت درد بیماران و صداقت در برابر بیمار، بیشتر تحقیق شود [۱۸]. در مطالعه Vosner و همکاران (۲۰۱۷)، به شش تحول موضوعی، برای پژوهش‌های اخلاق پرستاری، اشاره شده است که به ترتیب شامل: ۱- تعهدات اخلاقی؛ ۲- دو راهی‌های اخلاقی و تصمیم‌گیری؛ ۳- کدهای حرفه‌ای؛ ۴- آموزش دانشجویان و پرستاران؛ ۵- کدهای اخلاق، آموزش اخلاق، حرفه‌ای شدن؛ ۶- آشنفگی اخلاقی [۷].

Zuzelo (۲۰۰۷)، معتقد است که پرستاران، به دلیل ناتوانی در مدیریت آشنفگی اخلاقی ناشی از مواجه با دو راهی‌های اخلاقی در محیط بالینی، نیازمند شرکت در دوره‌های اخلاق، دریافت مشاوره و اطلاعات تکمیلی، هستند [۲۷]. در تأیید این ادعا، نتایج پژوهش Ilkafah و همکاران (۲۰۲۱)، نشان می‌دهد که محقق نشدن انتظارات در زمینه ارائه مراقبت‌های پرستاری به صورت اخلاقی، می‌تواند ناشی از ناآگاهی و عدم اطلاع ارائه دهندگان مراقبت‌ها، از استانداردهای اخلاق پرستاری باشد. رفتار اخلاقی توسط پرستاران، زمانی انجام می‌شود که آن‌ها دانش کافی را در مورد انسان، جنبه‌های رشد و تکامل، پاسخ به محیط در حال تغییر، محدودیت‌ها، نقاط قوت و نیازهای انسانی مددجویان، داشته باشند [۲۸]. بررسی‌های دیگر نیز نشان می‌دهند که بیشتر پرستاران، از ابعاد اخلاق حرفه‌ای، شناخت مناسبی ندارند و این می‌تواند زمینه‌ساز ناتوانی آن‌ها در اجرا کردن مراقبت‌های پرستاری، به صورت اخلاقی باشد [۲۹].

ناآگاهی پرستاران، از استانداردهای مراقبت اخلاقی، عمدتاً ناشی از ضعف سیستم آموزشی در ارائه آموزش اخلاق، در سطح بالینی است. برای حل این مشکل، آموزش به نیروهای پرستاری در زمینه ارزش‌های اخلاق پرستاری، نباید تنها به مؤسسات دانشگاهی محدود شود؛ بلکه باید در دوران خدمت به کار نیز انجام گردد [۳۰]. برگزاری مداوم برنامه‌های آموزش اخلاق پرستاری، از جمله راهکارهای مؤثر برای بهبود عملکرد پرستاران است [۳۱]. در این راستا روش‌های آموزشی همچون: کارگاه‌ها و بحث گروهی، پیشنهاد شده است که در مطالعات پیشین، اثربخشی آن‌ها مورد تأیید قرار گرفته است [۳۲].

جهت ارتقای دانش و عملکرد پرستاران در زمینه اخلاق پرستاری، نیازمند دوره‌های آموزشی مناسب و با کیفیت می‌باشد. مؤثر واقع شدن چنین دوره‌هایی، ارتباط مستقیمی با محتوای آموزشی آن‌ها دارد. طراحی محتوای مناسب برای دوره‌های آموزش اخلاق پرستاری، مستلزم داشتن شناخت و آگاهی از چالش‌های اخلاقی، در محیط بالینی پرستاری است؛ بنابراین پژوهش در زمینه شناسایی چالش‌های اخلاق پرستاری، بسیار مهم است. هر چه شناخت ما از چالش‌های اخلاق پرستاری در بالین، بیشتر باشد

پرستاری، یکی دیگر از موضوعات پژوهشی پیشنهادی به محققان، می‌باشد.

تضاد منافع

در زمینه پژوهش حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

پژوهشگر، از همکاری و مساعدت خانم دکتر آسیه درویش، مسئولان محترم در واحد کتابخانه، فناوری اطلاعات دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران و همه اشخاصی که در انجام این بررسی، محقق را یاری کردند، تشکر و قدردانی خود را ابراز می‌کند.

بسیار بالایی از مطالعات، به چالش‌های اخلاقی در ارائه مراقبت به بیماران کووید ۱۹، اختصاص داده شود. به پژوهشگران توصیه می‌شود که با مطالعات جدید و نوآورانه خود، به شناسایی چالش‌های اخلاقی، در زمینه‌های مختلف مانند: سلامت الکترونیک، چالش‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات، انفورماتیک پرستاری، ژنتیک، مسائل قانونی و مراقبت‌های بهداشتی پناهندگان، بپردازند. با توجه به اینکه اجرای اخلاقی مراقبت پرستاری، همواره ممکن نیست و پرستاران با اضطراب‌های اخلاقی فراوانی روبه‌رو می‌شوند، لازم است که در پژوهش‌های جدید، به این مسأله پرداخته شود و ضمن شناسایی علل آن، راهکارهای موثری ارائه گردد. ابزارسازی در زمینه اخلاق

References:

- Gholamhosseini L, Hanafiye Moghadas M, Vandae O. Value and Status of Professional Morality in the Providing Nursing Services. *Paramedical Sciences and Military Health*. 2015;10(1):55-62. (Persian)
- Haahr A, Norlyk A, Martinsen B, Dreyer P. Nurses experiences of ethical dilemmas: A review. *Nurs Ethics*. 2020;27(1):258-72.
- Zahedi F, Sanjari M, Aala M, Peymani M, Aramesh K, Parsapour A, et al. The code of ethics for nurses. *Iran J Public Health*. 2013;42(Supple1):1-8.
- Goethals S, Gastmans C, de Casterlé BD. Nurses' ethical reasoning and behaviour: a literature review. *Int J Nurs Stud*. 2010;47(5):635-50.
- Yıldız E. Ethics in nursing: A systematic review of the framework of evidence perspective. *Nurs Ethics*. 2019;26(4):1128-48.
- Çiçek Korkmaz A, Altuntaş S. A bibliometric analysis of COVID-19 publications in nursing by visual mapping method. *J Nurs Manag*. 2022;30(6):1892-902.
- Blažun Vošner H, Železnik D, Kokol P, Vošner J, Završnik J. Trends in nursing ethics research: Mapping the literature production. *Nurs Ethics*. 2017;24(8):892-907.
- van Eck NJ. Methodological Advances in Bibliometric Mapping of Science [Ph.D. thesis]: Erasmus Research Institute of Management; 2011.
- Lashgari L. Research process with emphasis on the concept of educational management in the field of nursing: A scientometric study. *Caspian Journal of Scientometrics*. 2019;6(2):57-65. (Persian)
- Darvish A, Tabibi# SJ, Alborzi M, Radfar R. The trend of scientific production in the field of nursing information technology. *Quarterly Journal of Nursing Management*. 2018;7(1):61-72. (Persian)
- Morley G, Grady C, McCarthy J, Ulrich CM. Covid-19: Ethical Challenges for Nurses. *Hastings Cent Rep*. 2020;50(3):35-9.
- Paul B, Heather D, Anna C, Sara F, Lucy F. COVID-19 and beyond: the ethical challenges of resetting health services during and after public health emergencies. *Journal of Medical Ethics*. 2020;46(11):715.
- Sahebi A, Moayedi S, Golitaleb M. COVID-19 pandemic and the ethical challenges in patient care. *J Med Ethics Hist Med*. 2020;13:24.
- Lashgari L. Research Process Focusing on the Concept of Leadership in Nursing: A Scientometric Study. *Caspian Journal of Scientometrics*. 2022;9(2):48-59. (Persian)
- Fowler MD. Why the history of nursing ethics matters. *Nurs Ethics*. 2017;24(3):292-304.
- Shahriari M, Mohammadi E, Abbaszadeh A, Bahrami M. Nursing ethical values and definitions: A literature review. *Iran J Nurs Midwifery Res*. 2013;18(1):1-8.
- Olsen CDP. Ethical Considerations in International Nursing Research: a report from the international centre for nursing ethics. *Nurs Ethics*. 2003;10(2):122-37.
- Rainer J, Schneider JK, Lorenz RA. Ethical dilemmas in nursing: An integrative review. *J Clin Nurs*. 2018;27(19-20):3446-61.
- Izadi F, Bijani M, Fereidouni Z, Karimi S, Tehranineshat B, Dehghan A. The Effectiveness of Teaching Nursing Ethics via Scenarios and Group Discussion in Nurses' Adherence to Ethical Codes and Patients' Satisfaction with Nurses' Performance. *ScientificWorldJournal*. 2020;2020:5749687.
- Mohajjel-Aghdam A, Hassankhani H, Zamanzadeh V, Khameneh S, Moghaddam S. Knowledge and Performance about Nursing Ethic Codes from Nurses' and Patients' Perspective in Tabriz Teaching Hospitals, Iran. *J Caring Sci*. 2013;2(3):219-27.
- Cheraghi R, Valizadeh L, Zamanzadeh V, Hassankhani H, Jafarzadeh A. Clarification of ethical principle of the beneficence in nursing care: an integrative review. *BMC Nurs*. 2023;22(1):89.
- Haddad LM, Geiger RA. Nursing Ethical Considerations. *StatPearls*. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing Copyright © 2023, StatPearls Publishing LLC.; 2023.

23. Torabi M, Eslamipناه M. Evaluating the Level of Ethical Decision Making of Nurses and Its Relationship with the Attitudes of End-Of-Life Care of Patients with COVID-19. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*. 2021;14(0):333-47. (Persian)
24. Robley LR. The ethics of qualitative nursing research. *J Prof Nurs*. 1995;11(1):45-8.
25. Afshar L, Joolae S, Vaskouei K, Bagheri A. Nursing ethics priorities from nurses aspects: a national study. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*. 2013;6(3):54-63. (Persian)
26. Usberg G, Uibu E, Urban R, Kangasniemi M. Ethical conflicts in nursing: An interview study. *Nurs Ethics*. 2021;28(2):230-41.
27. Zuzelo PR. Exploring the Moral Distress of Registered Nurses. *Nurs Ethics*. 2007;14(3):344-59.
28. Ilkafah I, Mei Tyas AP, Haryanto J. Factors related to implementation of nursing care ethical principles in Indonesia. *J Public Health Res*. 2021;10.(۲)
29. Mohajjel Aghdam A, Hassankhani H, Zamanzadeh V, Khameneh S, Moghaddam S. Nurses' Performance on Iranian Nursing Code of Ethics from Patients' Perspective. *Iran Journal of Nursing*. 2013;26(84):1-11. (Persian)
30. Bah HT, Sey-Sawo J. Teaching and practicing nursing code of ethics and values in the Gambia. *International Journal of Africa Nursing Sciences*. 2018;9:68-72.
31. Roshanzadeh M, Kashani E, Tajabadi A. Knowledge and Practice of Nurses Regarding the Standards of Professional Nursing Ethics. *Faşlnāmah-i akhlāq-i pizishkī - ie, Quarterly Journal of Medical Ethics*. 2. ۱۲-۱:(۴۷)۱۶:۰۲۲ (Persian)
32. Ghahremanzadeh Anigh S, Kazemi A, Khamnei S, Seif-Farshad M, Hasanzadeh F, Rahmani F. Effect of Professional Ethics Workshop on the Moral Intelligence of Prehospital Emergency Personnel in East Azarbaijan, Iran. *Thrita*. 2021;10(2):e11. ۶۸۳۲

The trend of scientific productions in the field of nursing ethics

Mohammad Mehdi Rajabi^{1*}

Received:2023/07/27

Revised:2023/08/15

Accepted:2023/09/09

1. Nursing master's student, Department of Pediatric Nursing and Neonatal Special Care, Tehran University of Medical Sciences, School of Nursing and Midwifery, Tehran, Iran.

Journal of Education and Ethics in Nursing, Vol.12, No.1&2, Spring & Summer 2023

J Educ Ethics Nurs 2023;12(1&2):31-45

Abstract:

Introduction:

Ethics is one of the most important fields in the nursing profession. Progress in this field requires the implementation of scientific research, which will improve the quality of nursing care and satisfy clients. This study aims to investigate the trend of scientific productions in the field of nursing ethics so that novice researchers can become acquainted with scientific topics in this field.

Materials and Methods:

This study was conducted using scientometrics and bibliometric analysis map drawing on 2957 scientific documents published in the Web of Science database in the field of nursing ethics. The search was conducted without a time limit using the keywords 'nursing' and 'ethics' in the subject of the articles.

Results:

The highest number of scientific documents was in 2022 with 297 articles. Most of the scientific papers in this field were in the form of original research papers. The United States had the most scientific productions. The evolution process of the keywords of scientific documents shows that the subject of the research was initially emphasized on the identification of the nature of nursing ethics. Then it evolved toward the evaluation of nurses in terms of nursing ethics and ways to improve it. Currently, studies are focused on the use of nursing ethics in practice and its problems.

Conclusion:

The upward trend of scientific productions in the field of nursing ethics over the last two decades indicates that this field is welcomed by researchers. Identifying new ethical challenges and providing solutions for them are frequent topics in recent years that researchers are encouraged to investigate.

Keywords: Nursing, Nursing Ethics, Bibliometrics, Scientometrics

* Corresponding author Email :mmehdirajabi1379@gmail.com